

OVERZICHT, Het, tijdschrift gewijd aan kunst, letteren, mensheid, cultuur en politiek; verscheen aanvankelijk halfmaandelijks, later maandelijks en ten slotte zeer onregelmatig (juni 1921-februari 1925).

Het tijdschrift werd opgericht door **Ferdinand Berckelaers** (pseudoniem: Michel Seuphor) en **Geert Pijnenburg** (pseudoniem: Geert Grub), die tot 1922 als hoofdredacteurs fungeerden. Dan werd Pijnenburg vervangen door Jozef Peeters. Deze wisseling toonde de verschuiving aan in de waardeschaal en in de belangstellingspunten van *Het Overzicht*. In de eerste fase wilde het tijdschrift vooral “Vlaams” zijn, vanuit een “sterk denkend nationalisme”, en ervan uitgaand dat “het zelf-zijn van ons volk ligt op de rechte weg naar internationalisme”. In de eerste twee jaargangen werd het Vlaams-nationalisme geanalyseerd en gedefinieerd, in de context van een internationale wereldorde, en met een uitgesproken Europese dimensie. De Vlaams-nationale strijd was “een voorbereiding op de Europese revolutie van het jaar 2000”. In de geest van **Herman van den Reeck** was de Vlaamse strijd tegen het franskiljonisme een “klassenstrijd”, die zonder het proletariaat niet kon.

Het Overzicht wilde echter niet het tijdschrift zijn van een politieke partij of vereniging. Het initiatief kwam van een kleine groep Vlamingen, wars van ieder “apriorisme”. De kunstenaars en geleerden

werden aangespoord om zich te verenigen en zich in te zetten voor de grote zaak: Vlaanderen en de hele samenleving. In het tijdschrift publiceerden Victor-Jozef Brunclair, Gaston Burssens, Jan Grauls, Paul van Ostaijen, Lode Zielens, Hubert Melis, Wies Moens, Herman Vos en anderen.

Het Overzicht baadde – zoals andere pas geboren cultureel-maatschappelijke tijdschriften – in een pessimistische cultuurvisie (vergelijk *Ter Waarheid* en *Ruimte*). De westerse beschaving bevond zich in volle crisis, “ploetert in decadentie”. Dit algemeen cultuurpessimisme werd nog versterkt door de uitgesproken antipolitieke sfeer, eigen aan de naoorlogse V.B. ‘Kultuur’ en ‘Politiek’ waren twee onverzoonbare begrippen. En de Belgische politiek werkte ont-Nederlandsend en verfransend.

Toch ontwaarde *Het Overzicht* nieuw leven en moest de chaos wijken voor “open ruimte”. De weg daarheen? Zelfverloochening en een sterk “individualisme”. Origineel en belangrijk was de bijdrage van Berckelaers tot de internationalisering van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. “Het postulaat der Westerse beschaving ligt in haar rijpheid tot internationalisering der volken en tot individualistische opvoeding van de mens.”

Berckelaers nam de verdediging van de moderne kunst op zich, maar het was Peeters die *Het Overzicht* zijn artistieke stempel gaf. Hij relativeerde de term “gemeenschapskunst” en hanteerde vaak de naam “constructivisme”. De internationale kunstwereld werkte massaal mee: Tzara, Prampolini, Dermée, Malespine, Kandinsky, Delaunay, Walden, Gleizes, Léger, Schwitters, Gris, Picasso, Kasak, Berlage. Men bleef er in Vlaanderen blind voor, net als voor het werk der Vlaamse medewerkers, waartoe onder anderen V. Servranckx, Paul Joostens, Van Ostaijen, Karel Maes en Burssens behoorden, naast Peeters en Berckelaers zelf.

LITERATUUR: R. Roemans, *Bibliographie van de moderne Vlaamse literatuur 1893-1930*. I. *De Vlaamse tijdschriften*, 1930; – P. Mertens, “‘Het Overzicht’ en de plaats van de Vlaamse kunst in het Europa van de jaren twintig”, in *Bulletin der Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België*, jg. 13 (1964), p. 67-82; – M. Sertyn, ‘Avondlandstemming bij de jonge avant-garde in Vlaanderen na 1918: inspiratiebron voor purito-flaminganten en marginale wereldverbeteraars’, in *BTNG*, jg. 5, nr. 3-4 (1974), p. 547-580; – M. Coppieters, *Het Jaar van de Klaproos* (Kruispunt, nr. 111, december 1987; nrs. 150-151, maart 1993); – J. Brouns, ‘Jozef Peeters, een terrorist in dienst van de geometrie’, in *De Morgen* (27 juli 1995).

MAURITS COPPIETERS